

als ik later aan prof. Grosheide schreef, ik wilde mij die sleutelen niet in de „huiskamer“, bij de gratie van welwillende en vriendelijke personen (i.e. deputaten), maar door Christus Zell voor het forum van Zijn Kerk zien gemeend en toegereikt. Daarom beschouwde ik een „vertrouwelijke en gemoedelijke“ samenspreking, die niet aanstands gepaard zou gaan met, of gevolgd zou worden door, een officiële publieke en rechtsgeldige schriftelijke fixatie, in dit geval, over dit onderwerp, en in deze historische situatie, als een verloochening van Christus. Toch heb ik gemeend het autoritair voorzittersverbod van schriftelijke fixatie en de weigering van mijn verzoek om verslag te moeten duiden en de samenspreking op dit punt niet af te mogen breken. En wel opdat ik niet den indruk zou wekken, ook te Noordeloos, van eenige onwilligheid en gebrek aan inschikkelijkheid mijnerzijds. Ik besloot dus in de wilsbeschikking der deputaten en met name van den voorzitter te berusten en de bespreking voort te zetten. Zulks dan echter te gelijk met de vooropgezette gedachte, dat ik dan toch althans van mijn kant na de bespreking, in het door mij reeds aangekondigde schriftelijk antwoord, alles vast zou leggen wat voor het oog en oor der Kerk vast zou moeten liggen in het raam van deze onderhandeling. Alleen zó meende ik voort te mogen en te moeten gaan onder het toezicht oog van den verhoogden Gezalfde des Heeren en van al degenen, die door het geloof Zijner zalving deelachtig zijn.

Zoo moest ik dus voor dien middag voorloopig de vertrouwelijkheids- en gemoedelijkheidsfeer erkennen voor wat zij was: een autoritaire wilsbeschikking van deputaten. Voor deputaten betekende dit, dat dezen middag achter „gesloten deuren“ werd vergaderd. Dat begreep ik toen reeds, maar later bleek nog wel te meer hoe nadrukkelijk althans de voorzitter dat bedoeld heeft. Toen namelijk ds C. Vonk van Schiedam later ook het lot van een samenspreking met deputaten onderging en liet blijken dat de hoofzaak van de zaak candidaat Schilder hem bekend was (de sacramentskwesitie, zie vorig artikel), en de manipulaties jegens dezen candidaat, voegde prof. Grosheide ds Vonk heftig toe, dat deze dit heelmaal niet had mogen weten. En ook daarna en nog zeer onlangs deed de hoogleraar het elders voorkomen, als zou candidaat Schilder het vertrouwelijk karakter der samenspreking geschonden hebben, en met zulke suggesties moet dan de „voorlichting“ van Christus' kerkeraad kracht worden bijgezet. Niet alleen omdat mijn zedelijke eer hiermede is gemoed, maar vooral omdat hier m.i. de kerkstijl in het geding is, zeg ik tegenover al zulke beschuldigingen en verdachtmakingen het volgende:

a. ik ben van mijn kant NIET GEBONDEN aan eenige vertrouwelijkheid van de samenspreking op 15 Maart. Want de voorzitter heeft deze vertrouwelijkheid wel als een gebod aan mij willen opleggen, maar ik erken in geen deele zijn recht om mij aan zulk gebod te binden buiten mijn eigen toestemming om. Indien ik mijnerzijds de vertrouwelijkheid met eigen woorden had aanvaard, had ik mijn woord gegeven en was ik aan mijn belofte gebonden. Zulks heb ik echter niet gedaan, ik heb het ook niet kunnen doen. Want de voorzitter heeft mij niet eens uit laten spreken, hij heeft mij, zooals gezegd, het woord op dit punt ontnomen en dus den mond gemoed. Toen wist ik dus wel, dat de voorzitter, respectievelijk deputaten, het gesprek als vertrouwelijk beschouwden; zij wisten niet of ik het ook zou doen, zij legden mij alleen maar een gebod op, en ontnamen mij het woord.

Daardoor nu kan ik mij geenszins gebonden achten. Geen deputaat heeft over mij zulk gebods-recht van Christus-wege gekregen. Ik stond geenszins tegenover een rechtbank, en elke allure van machtsvertoon, herinnerend aan sinistere verhooren door duitsche bezettingsinstanties, moest hier contrabande blijven. Elke beschuldiging als zou ik niet het recht hebben gehad iets bekend te maken (gelijk Prof. Grosheide ze thans wel deed), werp ik reeds daarom verre van mij.

b. Dit wil echter heelmaal niet zeggen, dat ik motterdaad bekendheid ben gaan geven aan den inhoud van de samenspreking. Eigenlijk zou ik niet weten, wat daaruit van vertrouwelijk aard kon zijn. Wat verhandeld werd waren de bekende „kwesities“, daarover is een theologisch gesaard gesprek gevoerd, dat — wat mij aangaat — heel prettig en tevens leerzaam was; ik denk daaraan, wat het gesprek zelf aangaat, met genoegen terug. Aan vertrouwelijkheid heb ik daarbij, ook achteraf, geen behoefte. Evenwel, ook al achtte ik me dus daartoe niet verplicht (zie a.), en al zag ik daartoe geen noodzaak, toch heb ik gemeend beter te doen met over de samenspreking te zwijgen, omdat nu eenmaal de deputaten dit bleken te wenschen, en ik ook op dit punt elken indruk van een recalcitrante houding meende te moeten vermijden. Daarom deed ik tweeërlei:

1e. van de samenspreking op 15 Maart gaf ik slechts een summier weergave, n.l. het door Prof. Grosheide in zijn brief bedoelde „verslag“, waarin het karakter der bespreking kort werd aangeduid; verder zweeg ik daarover.

2e. in de samenspreking waren enkele punten naar voren gekomen, die voor het door mij gegeven antwoord van bijzonder belang zouden zijn; op die punten was reeds gebleken, dat deputaten deze niet als bepaald vertrouwelijk, maar officieel beschouwden; ik had dus kunnen volstaan met kennisgeving daarvan en rechtstreeks schriftelijk antwoord daarop; ik wilde echter den vertrouwelijkheidswensch van deputaten zooveel mogelijk eerbiedigen; ik wilde bovendien op deze gewichtigste punten volmaakt zeker zijn, dat ik hen goed begrepen had, en hun mededeelingen in mijn antwoord recht formuleeren; om deze redenen nu, reisde ik twee dagen later, 17 Maart, naar Utrecht, (waar deputaten vanwege synodevergadering aanwezig waren), om daar deze domineerende punten heel nadrukkelijk op schrift vast te laten leggen. Deputaten hebben tezamen (alle drie heeren waren daarbij aanwezig) aldaar mij gemachtigd vast te leggen en desgewenscht bekend te maken aan anderen (dat sluit uit den aard der zaak in zich: publicatie, wat enkele belangrijke bedoelingen der synode waren met de leeruitspraken 1942 en met de wijziging der oorspronkelijke „Amersfoortsche“ formule (voor den tekst, zie

Reformatie-stemmen, art. „Op Belijdenis of Leeruitspraak“). Aan die punten heb ik vervolgens in mijn schriftelijk antwoord van 22 Maart 1944 breede aandacht geschonken.

Na deze schriftelijke en officiële fixatie d.d. 17 Maart op enkele punten van het 15 Maart besprokene, interesseerde mij persoonlijk heel weinig meer de „vertrouwelijkheid“ van de eerste bespreking. Wat mij van wezenlijk belang leek voor de kerkelijke situatie, waarin de kwestie van mijn ambt was geplaatst, LAG NU IMMERS VAST, en was VOOR PUBLICATIE VRIJ GEGEVEN. De rest kon, wat mij aangaat, achter gesloten deuren blijven (wat deputaten, niet ik immers, wenschten) — datgene waar het kerkvolk belang bij had, lag nu open en bloot — dat was mij genoeg; de vraag HOE en vooral: OP WELKEN GRONDSLAG, mij de sleutelmacht in de gemeente van Christus zou worden verleend, was hiermee van achter gesloten deuren vandaan gehaald, en kon nu weer publiek besproken worden. De eer van Christus en Zijn Kerk was in deze ambtskwesitie op dit uiterst gevoelig punt gehandhaafd. En dit was geschied in een goede verstandhouding van deputaten en candidaat en met vrijwillige eerbiediging mijnerzijds, hünner nadrukkelijke wenschen d.d. 15 Maart: óók de broederlijke verhouding was zodoende intact en correct gebleven.

Op deze gronden nu, moet ik het Prof. Grosheide wel eenigermate kwalijk nemen, wanneer hij in een voor „gebruik“ (17e) (en dus publiciteit) vrij gegeven schrijven van een door mij gemaakt en duidelijk gequalificeerd kort verslag opmerkt, dat het „in het algemeen niet onjuist“ is (2e). Prof. Grosheide wekt daarmee den indruk, dat het toch althans in onderdeelen wel onjuist is. Doch laat de hoogleraar dan precies zeggen wat er onjuist is. En laat hij er bij zeggen, dat cand. Schilder wel om een officieel, gemeenschappelijk aanvaard verslag heeft gevraagd, maar dat deputaten dit GEWEIGERD hebben. Laat hij er bovendien bij zeggen, dat de tweede samenspreking (10e) UITSLUITEND heeft gediend om het belangrijke uit de eerste wel officieel en gemeenschappelijk vast te leggen! En laat deze deputaat, zoo hij deze dingen niet zeggen wil, van het geven van informatie over deze dingen afzien.

Het is niet aangenaam deze dingen naar te schrijven. Maar het is noodig, nu Prof. Grosheide onvolledige, onjuiste en tendentieuze voorlichting geeft omtrent de met mij gevoerde besprekingen en mijn gedrag sinds dien. En voorts is het noodig, omdat — gelijk gezegd — de kerkstijl hier in geding is. Enerzijds is hier de stijl gebruikt, die zaken van het ambt en de sleutelmacht in de sfeer van vertrouwelijk- en gemoedelijkheid, achter gesloten deuren, „in de huiskamer“, af wil doen. Eigenlijk kan deze stijl geen kerkstijl heeten, ze is een caricatuur daarvan. — En anderzijds was hier de stijl, die wil blijven in de lijn van Matth. 16, 18, Joh. 20, Matth. 28, Hand. 1, Openb. 1-3, 22, — die daarom welgetoet de vertrouwelijkheid en gemoedelijkheid te laten heerschen over de openheid, helderheid, publiciteit van het kerkelijk verkeer tusschen Christus en Zijn gemeenten. Dat verkeer kent eigenlijk geen „deputaten voor zwaarigheden“. Mozes kreeg nog zijn zeventig „oudsten“. — Wij kregen den Pinkstergeest. En de gemeenten haarkkerkeraden. „Door dit middel“, belijden wij, art. 30, N.G.B., zullen alle dingen in de kerk wel en ordelijk toegaan“. Zij — Christus' kerkeraad — hebben zich zelf schrap te zetten tegen de „zwaarigheden“, waarvoor Paulus de ouderlingen van Efeze gewaarschuwd heeft, Hand. 20.

Daarom heb ik voor mijn deel steeds getracht achter en boven de deputaten voor „zwaarigheden“ de kerkeraden, met name die te Noordeloos te zien. Want niet maar mijn zaak, doch de zijne was in geding. En de zaak van dien kerkeraad, die beroepen had, was de zaak van Hem, die komt om al wat in de „binnenkamer“ (achter „gesloten deuren“ dus) gesproken is — vooral wel over de „sleutelmacht“ — van de daken te doen verkondigen.

Omdat wij Hem verwachten en naar Zijn gebod wakende en toezienende zouden zijn, zeggen wij het: open deuren — nu reeds: voor de sleutelmacht!

H. J. SCHILDER

Naschrift van de Redactie:

Wat cand. H. J. Schilder overkomen is, staat niet alleen. Twee keer heb ik, vlak vóór en aan 't eind van de schorsingsperiode, aan synodale deputaten — op verzoek — een samenspreking toegestaan (al vond ik bij dergelijke kwesities schriftelijke handeling alleen gewenscht). Den éénen keer in Wassenaar, den tweeden keer in Den Haag. Dr. Grosheide was daarbij telkens aanwezig. Van hetgeen in Wassenaar gezegd is, gaven de heeren daarna officiële „informatie“ aan hun „synode“, welke, volgens eigen verklaring van synodeleden, bij hen „de deur heeft dichtgedaan“. Ik heb die informatie reeds publiek als onwaar afgewezen. Gewaarschuwd door dit droef bedrijf had ik den volgenden keer, in Den Haag getuigen meegenomen, plus een dame, die stenografisch zou opnemen wat gezegd werd. Maar de heeren wilden niet spreken onder getuigen, en wilden ook niet spreken als er een stenogram werd ge-

1) We doelen hier bijzonder op de „voorlichting“ zooals die door Prof. Grosheide onlangs (als ik het wel heb 30 Juni) gegeven werd in den Raad der Geref. Kerk (nog synodaal gebonden) te Haarlemmermeer-Oostzijde, waaromtrent ik op mijn verzoek werd geïnformeerd. Wat deze deputaat aldaar aan de broeders ambtsdragers mededeelde en antwoorde, of niet mededeelde en niet antwoorde, en wat hij hun suggereerde, is dermate met de eenvoudige waarheid in strijd of omzeilt dusdanig de scherpe punten van de kwestie, dat het van mijn kant noodig is publiek te zeggen, hoe deze zaak zich toegedragen heeft, vollediger dan tot op heden het geval kon en behoefde te zijn. Prof. Grosheide zij er tevens aan herinnerd, dat ik zelf, alhoewel ik mijn recht daarop tegenover hem nadrukkelijk heb bepleit, nooit volledig officieel en aldoend antwoord heb gekregen van Deputaten. Alvorens de hoogleraar kerkeraden verkeerd gaat voorlichten, diende aan mij zelf zulk antwoord gezonden te zijn.

H. J. S.

maakt. Kommentaar is overbodig. 't Leukste van 't geval is: de tweede samenspreking werd officieel door de „synode“ wenschelijk verklaard, omdat ze naar haar zeggen, over die eerste samenspreking en mijn ontkenning van de juistheid hunner informatie nog wat te zeggen had. Ik vermoedde al aanstands, dat dit maar een voorwendsel was. 't Kwam uit: want met geen woord kwamen de afgezanten op de zaak terug. Zoo doet men kerk-kwesties af.

K.S.

Eigen Professoren uitwerpen; maar voor en met niet-geloovige Professoren bidden.

In Groningen heeft de synodocratische domine P. van Strien, die den droeven moed had zitting te nemen in de z.g. „synode“, nadat deze zijn ouderen collega Ds D. v. Dijk had weggestuurd vanwege zijn getrouwheid, welke haar in haar ontrouw hinderlijk was, nog een ander staaltje van „moed“ aan den dag gelegd. Ds B. Jongeling vertelt ons in „Mededeelingen“ (Geref. Kerken classis Groningen), bij welke gelegenheid dat was:

De dagbladders heeft gemeld dat de Rijksuniversiteit te Groningen is heropend, dat aan die opening is voorafgegaan een „wijdingsure“ in de Martinikerk, en dat in die „wijdingsure“ een Gereformeerd (synodaal) predikant is voorgegaan in gebed om den zegen des Heeren over het werk van de universiteit af te smeeken, nadat eerst anderen daar gesproken hadden.

Daarna omschrijft ds Jongeling het doen van ds v. Strien:

En wat zien we nu gebeuren? nu de eenheidsgedachte, die in beginsel dezelfde eenheidsgedachte is als die van het liberalisme, veld wint, nu gaat iemand, die een geestelijk nazat van Kuypers wedergeboortetheorieën en op grond daarvan broeders mede schorst en alzet, de antithese verloochenen, de Vrije-Universiteitsidee verloochenen; hij gaat bidden om den zegen des Heeren over het werk van de ongeloovige wetenschap.

Men ziet, waarheen kerkistisch partijdig drijven iemand sturen kan. Wij voor ons meenen, dat de Vrije Universiteit ondanks haar beginsel een centrum van rampspoed herhaaldelijk is. Wat haar professoren hebben aangedurfd op de jongste synoden, zij met hun te Kampen gestationeerde V. U.-genooten, dat is in-droevig. Het is ook zoo hevig onwetenschappelijk. En daarbij zoo partijdig, want in eigen kring laten ze passeeren wat tienmaal erger is dan wat ze op kerkelijk terrein hittiglijk vervolgen. En andere professoren aan de V. U. ook al zien ze dit alles zeer goed, scherper nog dan wij, zwijgen en zien toe. Zoo verwijderd de werkelijkheid der V. U. zich almeer van haar, en ook door ons zoo vaak bepleite beginselen. Men mag voor haar spreken en werken en wordt er graag voor gebruikt, doch „wee“, als ge haar clan-geest weerstaat. Dan begint het wegwerken achter de schermen.

Nog eens: zóó zien wij het.

Maar ds P. van Strien ziet het blijkbaar anders. Die dankt den Heere God voor wat de heeren van de V. U. hebben uitgestuurd. Die vindt dat allemaal „trouw“: candidaten wegsturen, dominees schorsen, de eigen professoren uitwerpen en tenslotte hen aanspreken als: „wedele zeergeleerde heer“ (afscheidsbrief van de „synode“, praeses de in eigen oog nog altijd weleerwaarde hooggeleerde Berkouwer).

Maar intuschen met niet-geloovige professoren in hun qualiteit(!) bidden en meemarcheeren in den optocht... Nogmaals: het gaat over het optreden der universiteit in qualiteit.

K. S.

Een synodelid onder de „Scheurmakers“.

Naar uit betrouwbare berichten ons bekend werd, heeft ds A. Scheele, predikant van Kapelle Biezelinge, lid der generale „synode“, een huwelijk bevestigd in de vrijgemaakte Gereformeerde Kerk van Axel. Dit is geschied nadat deze kerk zich had vrijgemaakt van de ongodelijke synodebesluiten; 90% van deze kerk heeft, naar ons verzekerd werd, zich op dit pad der gehoorzaamheid begeven.

Men weet, dat de schorsingen en ontzettingen geschied zijn wegens „scheurmaking“. Er moest eigenlijk staan: openbare scheurmaking, want dat is de term der desbetreffende artikelen van de K.O. Nu is „scheurmaking“ een moeilijk begrip; men heeft als zoodanig aangemerkt, wat heelmaal geen scheurmaking is, want het was alleen maar handhaving van art. 31, b, der K.O.

Maar dat is thans niet ter zake. Wel is ter zake, dat er tenminste één artikel der K.O. is, waarin het begrip „scheurmaking“ officieel omschreven wordt. Het is artikel 3. Daar wordt als scheurmaking aangediend, dat iemand preekt in de kerk van een ander verband.

Wij zijn dus ditmaal heelmaal in de lijn der K.O., volgens de synodale opvatting (wel te verstaan) als wij zeggen: hier is scheurmaking. En dan zelfs ditmaal openbare scheurmaking.

Zoodat ds A. Scheele stante pede zal moeten geschorst worden.

Men kan tegenwoordig op duizend en één manieren geschorst worden.

Door den kerkeraad met naastbijgelegen kerkeraad.

Door den kerkeraad met een anderen kerke-

raad uit d
is, maar te
den wil
kerkeraad
Door de
En door
Te kust
meer.

Nu ver
wij dit so
wat men
tor van b
En moet
ds Scheel
deren, m
kan toch
En scheu

„Gewen

Onder de
gegeven, w
Ze is gesch
in de Gere
het overre
zichtsveid.
twisting „v
werk“ doe
stichting“
Mocht hi
dan spreke
meening u
reikt kan
aangegeve
de werke
tengevolg
concreten
doeld, maa
dingen aa
waarop me
profetisch

Enkele v
door actie
opkomen t
vaardig is.

Maar als
Zoo staan
vastgesteld
die verbie
art. 31, 2e
voeren, w
dat onzer
haastig, w
band te bl
mits wie
stelt. Nam
de kerker
„bidbrief“

moogt ge
aan een k
uw consci
het verban
breken. M
rou m.i. l
mijn opva
sing“ juis
vatting va
is, lankme
advies de
hij „ja“, o
werd om
geeren. M
komen teg
Vaaghei
toekomst
„impassa“

De situ
meent, de
meer lijkt
afgeschied
mentsleer,
gekristall
Vijf Stail
ban gedat

Ook de
reikend. I
veeren? I
heeft nu
van de l
eigen ge
leiding ki
omzetten.

Hoe pl
Slechts et
nezing ge
menten. I
Kerk te
er is mee
wat form
orde.

U
EN

Politie

Het i
zien ge
leven z
Op a